

ВОДЗЫЎ

на аўтарэферат дысертацыі Алены Аляксандраўны Карп “Беларуская літаратурная крытыка першай трэці XX стагоддзя: эстэтычны дыскурс”, прадстаўленай на атрыманне вучонай ступені кандыдата філалагічных навук

Беларуская літаратурная крытыка першай трэці XX стагоддзя заклала цвёрдыя эстэтычныя прынцыпы асэнсавання мастацкіх твораў, а таму даўно патрабуе цэласнага, абагульняльнага даследавання. Дагэтуль вывучэнне літаратурнай крытыкі згаданага перыяду, за выняткам некалькіх прац (У. Конана, М. Мушынскага, К. Мароз, Т. Вабішчэвіч), заставалася эскізным, фрагментарным, таму дысертацыя Алены Аляксандраўны Карп істотна запаўняе гэты прабел.

Слушным і наватарскім выглядае рашэнне дысертанткі ў якасці ключавога выкарыстоўваць паняцце эстэтычнага дыскурсу, што дазволіла ўлічыць, з аднаго боку, камунікатыўную прыроду крытыкі, з іншага – выяўленне ў ёй эстэтычнай думкі.

Аўтарка аналізуе ролю крытыкі ў беларускім літаратурным працэсе першай трэці XX ст, аргументавана адзначаючы яе ўдзел у вырашэнні не толькі эстэтычных, але і важных грамадскіх задач (фарміраванне і ўмацаванне нацыянальнай свядомасці, пытанні нацыянальнага адраджэння). Станаўленне айчыннай літаратурнай крытыкі дысертантка разглядае ў агульнай дынаміцы літаратурнага працэсу з яго супярэчнасцямі (непадрыхтаванасць аўдыторыі ў нашаніўскі перыяд, канфлікт паміж эстэтычным і ідэалагічным дыскурсамі ў крытыцы 1920-х гг., дырэктыўнасць крытыкі 1930-х). На падставе аналізу праграмных тэкстаў дысертантка слухна вылучае, напрыклад, каштоўнасця парадыхмы знакавых для літаратурнага працэсу 1920-х аб’яднанняў “Маладняк” і “Узвышша”, адзначае несупадзенне крытычных стратэгіяў прадстаўнікоў гэтых суполак, іх адрознае ўяўленне пра канон нацыянальнай літаратуры.

Аўтарка здолела прасачыць эвалюцыю айчыннай літаратурнай крытыкі з 1900-х да пачатку 1930-х, што, безумоўна, патрабавала і знаёмства з належнай колькасцю публікацый: у аўтарэфераце згадваецца 25 персаналій беларускіх крытыкаў – прычым не толькі вядомых (М. Багдановіч, С. Палуян, І. Замоцін і інш.), але і забытых (К. Гарабурда, С. Замбржыцкі). Глыбокае навуковае асвятленне атрымалі працы крытыкаў (А. Бабарэка, А. Луцкевіч), спадчына якіх доўгі час не была сабрана і выдадзена ў поўным аб’ёме і, адпаведна, не ўводзілася ў шырокі навуковы ўжытак. Падкрэсліваецца і значэнне пісьменніцкай крытыкі Я. Коласа, якая выступала альтэрнатывай прафесійнай крытыцы. Упершыню паказаны ўплыў ідэй А. Бялецкага на дзейнасць беларускіх крытыкаў.

Асабліва сці сталаўлення беларускай крытыкі першай трэці XX ст. А. А. Карп разглядае, выкарыстоўваючы метады структуралізму, постструктуралізму, дыскурс-аналізу, культурна-гістарычны і метады цэласнага інтэграцыйнага аналізу, што, безумоўна, паспрыяла фарміраванню больш цэласнага, поўнага ўяўлення аб прадмеце даследавання. Дысертантка

падыходзіць да раскрыцця заяўленай тэмы комплексна, высновы вылучаюцца выверанасцю, лагічнасцю і, што істотна, – навізнай (эстэтычны дыскурс як ключавы канцэпт, глыбокае навуковае асвятленне крытычнай практыкі шэрагу літаратараў, аналіз узаемаўплываў, маладаследавання або зусім не даследавання ў айчынным літаратуразнаўстве пытанні станаўлення прафесійнай этыкі крытычнай дзейнасці, функцыянавання літаратурнага рынку, стварэння рэпутацый і фарміравання канона).

Лічу, што кандыдацкая дысертацыя А. А. Карп выканана на высокім навуковым узроўні, а яе аўтар заслугоўвае атрымання вучонай ступені кандыдата філалагічных навук.

16.03.2023

Кандыдат філалагічных навук,
вядучы навуковы супрацоўнік
Беларускага дзяржаўнага
архіва-музея літаратуры і мастацтва

В. В. Жыбуль

Годзіць В.В. Жыбуль
Землі дырэктара БІАМ

С.А. Макаренко

Водгук наступіў з савет на абароне дысертацыі
№ 01.42.04 20.03.2023 г. вучэ сакрэтар Фрэйф (Богдан А.І.)

3 водгавен адзімілене А. Карп (Карп А. А.)
20.03.2023 г.